

Рогозний Сергій. Формування умов збільшення ефективності обліково-аналітичного забезпечення розвитку орендних відносин аграрних підприємств. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2021. Випуск 3-4. С. 22-32.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2021.03-04.022>

УДК 657.336.74
JEL Classification M15, M41

Рогозний Сергій
аудитор, консультант з МСФЗ
керівник комітету з фінансів, член Ради ФПБАУ
м. Київ, Україна
E-mail: s_rogozny@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3606-0147

ФОРМУВАННЯ УМОВ ЗБІЛЬШЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація

Вступ. Розвиток орендних відносин аграрних підприємств визначає необхідність формування відповідного інформаційного забезпечення менеджменту підприємства, що є базою для прийняття управлінських рішень щодо засобів формування ресурсної основи господарської діяльності. Тому необхідне відповідне обліково-аналітичне забезпечення, що відповідає вимогам та запитам різних користувачів економічної інформації. Отже, необхідне врахування умов формування та використання інформації для формування її цінності, що і визначає актуальність даного дослідження.

Мета. Визначити передумови збільшення ефективності обліково-аналітичного забезпечення розвитку в умовах розвитку орендних відносин аграрних підприємств та формування відповідних пропозицій щодо технічного регулювання функціонального навантаження інформаційної бази аграрного підприємства.

Методи. Дослідження проводилися на основі використання монографічного, абстрактно-логічного, історичного методів. Методологічним підґрунтям в опрацюванні матеріалу виступив діалектичний метод пізнання суспільно-економічних явищ.

Результати. За результатами виявлено технічне (компонентне) протиріччя облікової та аналітичної функції, що складають його основу. Дане протиріччя нами визначається суттєвою відмінністю підходів до отримання результатів: якісне виконання облікової функції потребує жорстке слідування регламентованим правилам та стандартам, в той час якісна аналітична підтримка спирається на оригінальні рішення, що відображають суттєві особливості ведення аграрного бізнесу в певних умовах. Зважаючи на вірогідні санкції від контрольних органів за недотримання правил ведення облікових процедур, вважаємо, що це може стати істотною перепорою для формування якісної аналітичної підтримки через ризик вийти за межі регламентованих правил, а це потенційно знижує ефективність аналітичної підтримки менеджменту підприємства.

Перспективи. Потенційно зазначене протиріччя може бути вирішене шляхом забезпечення відповідних технічних умов в системах автоматизації обліку через комбінування інструментів накопичення інформації: роз'єднання облікових та аналітичних функцій на етапі обліку та об'єднання – на рівні аналітичних функцій. Технічні передумови для даного процесу представляє OLAP-концепція організації інформаційних систем обліково-аналітичного забезпечення аграрного підприємства загалом, та орендних відносин зокрема. Дана технологія дозволяє впорядкувати структуру економічної інформації, отриманих від різних джерел, за єдиною типологією.

Ключові слова: облік, орендні відносини, обліково-аналітичне забезпечення, економічна інформація, автоматизація обліку.

Вступ.

Розвиток ринкових відносин для аграрних підприємств стало значним випробуванням через потребу суттєвих змін звичних методів роботи та взаємовідносин між учасниками ринку. Але нові умови створили істотні можливості для вдосконалення існуючого економічного механізму аграрних підприємств, до яких певним чином можна віднести орендні відносини. Орендні відносини стали суттєвою альтернативою звичним методам формування ресурсної бази, які дозволяють вирішувати не лише критичні проблем дефіциту власних засобів виробництва, але й програмувати заходи збільшення ефективності виробничої діяльності підприємства на їх базі.

Очевидно, що використання залучених ресурсів потребує відповідного врахування в системі обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств для формування адекватного інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Облікові процедури регламентовані нормативним актами та рекомендаціями щодо обліку процесів розвитку орендних відносин аграрних підприємств, що дозволяє якісно виконувати вимоги контрольних органів влади. Але поряд з цим є запити менеджменту підприємства для прийняття управлінських рішень, особливістю яких є складно визначальний принцип подання. Конкретні ситуації потребують відповідну інформацію. Умови формування орендних відносин є компромісним варіантом взаємодії орендодавця та орендаря, які визначаються розумінням переваг кожної із сторін. Тому вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств особливо в умовах розвитку орендних відносин є вкрай актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Певні досягнення у вирішенні проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення процесу управління підприємствами мали роботи таких вчених як А.Г. Загородній [10], Т.М. Безродна [2], О. А. Кравченко [13], Т. Г. Камінська [12], В. В. Вольська [6], Л.О. Волощук [5], Г. О. Партин [3], Л. М. Пилипенко [3], Т. І. Партин [3] та інші. Проблеми орендних відносин висвітлені у працях відомих вчених А.Є. Данкевича [8], В.Я. Месель-Веселяка [14], О.В. Назаренко [16], А.М. Третьяка [18], М.М. Федорова [19], О.В. Шибаніної [20], П.І. Юхименка [21] та інші. У більшості робіт науковців указується на необхідність врахування ринкових підходів до визначення перспективності розвитку орендних відносин аграрних підприємств, усвідомлення конкурентних переваг від взаємодії на основі оренди. Все це потребує відповідну інформаційну підтримку менеджменту підприємства, тому проблематика даної статті є актуальною та потребує подальшого дослідження.

Мета.

Визначити передумови збільшення ефективності обліково-аналітичного забезпечення розвитку в умовах розвитку орендних відносин аграрних підприємств та формування відповідних пропозиції щодо технічного врегулювання функціонального навантаження інформаційної бази аграрного підприємства.

Методологія дослідження.

Дослідження проводилися на основі використання монографічного, абстрактно-логічного, історичного методів. Методологічним підґрунтям в опрацюванні матеріалу виступив діалектичний метод пізнання суспільно-економічних явищ.

Результати.

Зазначимо, що принципи реалізації облікової функції бухгалтерських систем аграрних підприємств регламентовані процедурами та стандартами бухгалтерського обліку, затвердженими на законодавчому рівні [17, 11]. Таким чином здійснюється уніфікація економічних систем суб'єктів господарювання для моніторингу ефективності за суттєвими сторонами діяльності.

З іншого боку, стандартизація може становити істотне обмеження в розвитку потенціалу

менеджменту аграрних підприємств. Суттєвою умовою, що змінила принципи господарювання підприємницьких суб'єктів у процесі становлення ринкової економіки, стала необхідність розвитку конкурентоспроможності в рамках заданого ринку (ринку певної продукції, регіонального ринку тощо). Джерелом конкурентоспроможності стали: оригінальна система управління, оригінальні дії у виробництві та реалізації продукції, оригінальні рішення технічного плану тощо. Очевидно, що стандартизовані методи в певних випадках не здатні відобразити істотні обставини оригінальних рішень. Тому, поряд зі стандартизованими процедурами облікових систем, на аграрних підприємствах повинні розвиватися аналітичні конструкції, що забезпечують менеджмент всією необхідною інформацією для прийняття оперативних ефективних рішень.

Оригінальності сприйняття ситуації також вимагає оцінка перспективності розвитку орендних відносин в тих чи інших умовах. На відміну від виробничих відносин, які супроводжують технологічний процес сільськогосподарського підприємства, орендні відносини мають імовірнісний характер, тобто їх формування та розвиток спираються на певні умови. Зважаючи на основну мету діяльності сільськогосподарських підприємств, як галузевого прояву підприємницької ініціативи, а саме отримання прибутку, головною умовою розвитку орендних відносин є певні наміри менеджменту збільшити кількісні та/або якісні параметри господарської діяльності підприємства.

Прогнозування та програмування змін якісних параметрів розвитку сільськогосподарських підприємств є більш складним механізмом, який, в основному, спирається на визначення конструктивних змін технологічного процесу підприємства з метою збільшення часткової та загальної ефективності господарської діяльності. При проектуванні таких змін також планується потреба в ресурсах.

Причиною розвитку орендних відносин з позиції ресурсного забезпечення може бути певна потреба в додаткових ресурсах для проектування заходів збільшення ефективності діяльності підприємства.

З іншого боку, збільшення кількісних та якісних параметрів господарської діяльності сільськогосподарських підприємств може бути досягнуто через збільшення продуктивного потенціалу наявних виробничих ресурсів. Наявні ресурси, які використовуються сезонно, можуть бути передані в якості об'єктів оренди та забезпечать збільшення потоків доходів від його використання за рахунок певної орендної плати.

Таким чином, орендні відносини сільськогосподарських підприємств можна визначити як двосторонній засіб збільшення продуктивного потенціалу ресурсної бази аграрного виробництва, що слід належним чином відображати в системі обліку для формування якісного аналітичного забезпечення системи управління. Отже, систему обліку орендних відносин варто досліджувати через призму ресурсного забезпечення сільськогосподарського підприємства (рис. 1).

Рівень ресурсного забезпечення є основою виробничого потенціалу аграрного підприємства, а характер ринкової взаємодії може бути суттєвим стимулом розвитку масштабу діяльності, для якого орендні відносини можуть стати ефективним механізмом.

Тому об'єктами обліку розвитку орендних відносин є вартісні та кількісні параметри залучення/передачі ресурсів аграрних підприємств, що забезпечує зміну ефективності використання ресурсного потенціалу.

Основним механізмом прогнозування кількісних параметрів розвитку аграрних підприємств зокрема є розрахунок умов беззбиткової діяльності. Андрійчук В. стверджує: "Насамперед менеджери підприємства повинні знати, за якого обсягу реалізації того чи іншого виду продукції (обсяг продажу) досягається беззбитковість виробництва (нульова рентабельність). Такий обсяг реалізації (продажу) називають критичним, оскільки при його зменшенні підприємство починає зазнавати збитки. Водночас при збільшенні продажу над його критичним обсягом забезпечує прибутковість виробництва" [1].

Точка беззбитковості – це той рівень, якого необхідно досягти підприємству, щоб не мати збитку (повністю відшкодувати всі витрати), тобто це той рубіж, який підприємство мусить досягти,

щоб не збанкрутувати [7].

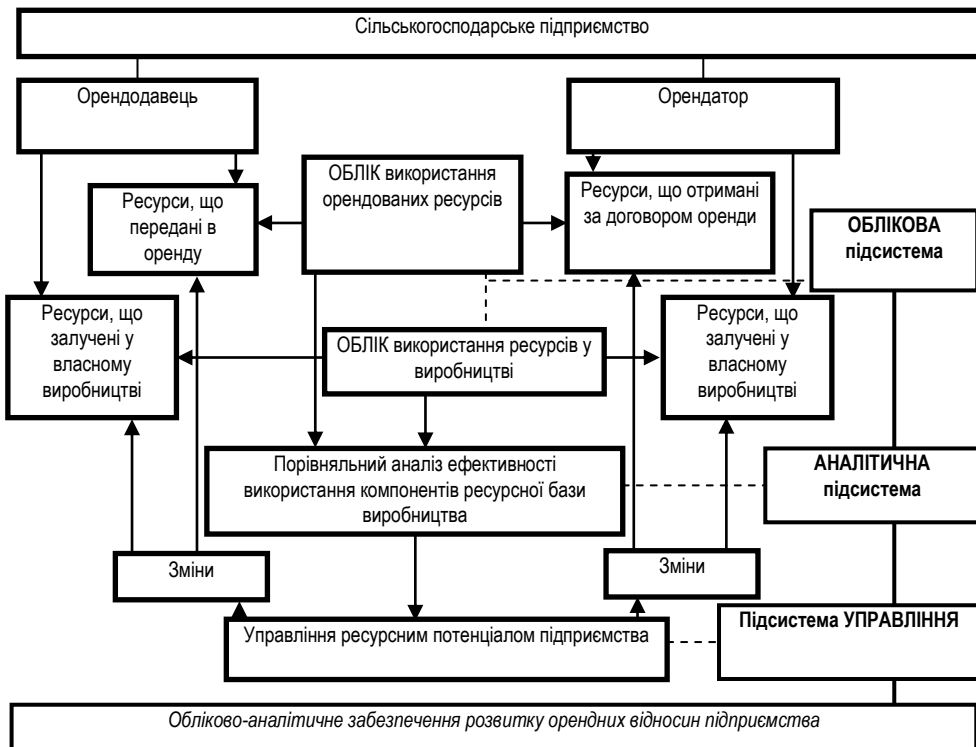

Рис. 1. Схема формування обліково-аналітичного забезпечення розвитку орендних відносин підприємства

Джерело: розробка автора

За допомогою зазначеної методики визначаються умови досягнення рівноваги доходів та витрат, та передбачувані для цього ресурси [4].

Друрі К. [9] визначає два підходи до визначення точки беззбитковості: економічний та бухгалтерський. Економічний підхід є більш точніший, тому що за ним враховується поведінка витрат в довгостроковому періоді: постійне зростання витрат на початку освоєння виробництва, певна стабілізація змінних витрат в період масового випуск продукції та подальше зростання витрат, зумовлених зношеністю виробничих потужностей підприємства. Аналогічні зміни відбуваються і з виручкою від реалізації продукції. Перетинаються дані криві в двох точках: перша з них є точкою беззбитковості, а друга – точка збитків. При бухгалтерській моделі криві змінних витрат та виручки від реалізації вирівнюються і точка беззбитковості знаходиться на їх перетині. Економічна модель є більш складною, тоді коли суть бухгалтерської моделі зводиться до застосування алгебраїчної формули.

Аналіз беззбитковості показує, що станеться з прибутком при зміні обсягу виробництва, ціни і основних параметрів витрат. Англійська назва аналізу беззбитковості-CVP-аналіз (cost – volume – profit, тобто «витрати – випуск – прибуток») або Break – even – point (точка переривання, точка беззбитковості в даному випадку).

Методи обліку впливають на застосовність CVP-аналізу. Аналіз беззбитковості ведеться за допомогою Variable Costing, оскільки Direct Costing і тим більше Absorption Costing дають помилки.

Якщо на підприємстві не застосовується хоча б Direct Costing, то аналізу беззбитковості бути, тому одна з причин непопулярності CVP-аналізу в умовах національної економіки: панування Absorption Costing.

Існують різні варіанти аналізу беззбитковості, переваги яких проявляються за різних завдань та цілей менеджменту [15].

Перша і сама швидко досяжна – точка маржинальної беззбитковості – показує, при якому випуску ціна почне окупати додаткові витрати на виробництво ще однієї одиниці продукції ($P > MC$ – в умовах досконалої конкуренції або $MR > MC$ – в умовах недосконалої конкуренції). Перша умова ($P > MC$) відповідає духу управлінського обліку і цілком гідна для використання. Друге ($MR > MC$) годиться тільки для чистої економічної теорії, хоча заперечувати можливість його практичного використання було б самовпевнено.

Друга точка – точка беззбитковості змінних витрат – показує випуск, при якому вдасться покрити всі змінні витрати ($TR > VC$), природно, така постановка завдання характерна для Variable Costing. У разі застосування Direct Costing аналогічна точка буде називатися точкою беззбитковості прямих витрат ($TR > DC$).

Третя точка – класична – задає випуск, при якому вдасться покрити всі витрати ($TR > T3$). Вона відображена в більшості науково-практичних виданнях, тому більшість фахівців думають, що класична точка беззбитковості і є CVP-аналіз. Це явне недооцінювання, точніше применшення ролі і можливостей CVP-аналізу.

Четверта точка – LCC-беззбитковості – підхід Life Cycle Costing до проблеми витрат і прибутку визначає точку беззбитковості як випуск, що окупає повні витрати з урахуванням всього терміну життя товару. LCC-підхід є прерогативою інвестиційного проектування. Він крім фіксованих витрат наповняє і на покритті інвестиційних витрат [15].

Отже, використання того чи іншого інструментарію аналітичної оцінки передумов прийняття важливих управлінських рішень визначаються умовами діяльності та цілями підприємства. Але якість аналітичної підтримки бути визначатися прийнятими методами формування економічної інформації.

Таким чином, система обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств являє собою комплекс взаємодії стандартизованої (уніфікованої) і оригінальної економічної інформації для забезпечення системи менеджменту необхідними інформаційними ресурсами як для формування регламентної звітності, так і виявлення неявних обставин функціонування підприємства в ринковому середовищі, істотних для зміни ефективності його діяльності (рис. 2).

Істотною обставиною для розвитку систем обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств є той факт, що формування регламентної та оригінальної інформації часто спираються на процедури, що мають протилежний характер побудови. Наприклад, формування регламентної звітності для податкової інспекції або статистичних установ передбачає представити дані за структурою, затвердженими зазначеними організаціями, так як отримана інформація використовується для реалізації функцій органів влади, наприклад, розвиток програм підтримки підприємництва, підтримки окремих галузей народного господарства і так далі. Підготовка ж оригінальної інформації для системи менеджменту з метою оцінки перспектив виходу на нові ринки, передбачає первинний пошук необхідної структури отримання та подачі інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. Тобто, формування регламентної інформації вимагає дотримання заданих процедур обліку, а формування оригінальної інформації вимагає виявлення аналітичних процедур, джерелами для яких є облікова інформація. У цьому випадку, регламентна інформація визначає обов'язковий перелік ділянок обліку на постійній основі, що ставить необхідність підключення певних ділянок облікової інформації для конкретних заданих цілей на певний проміжок часу.

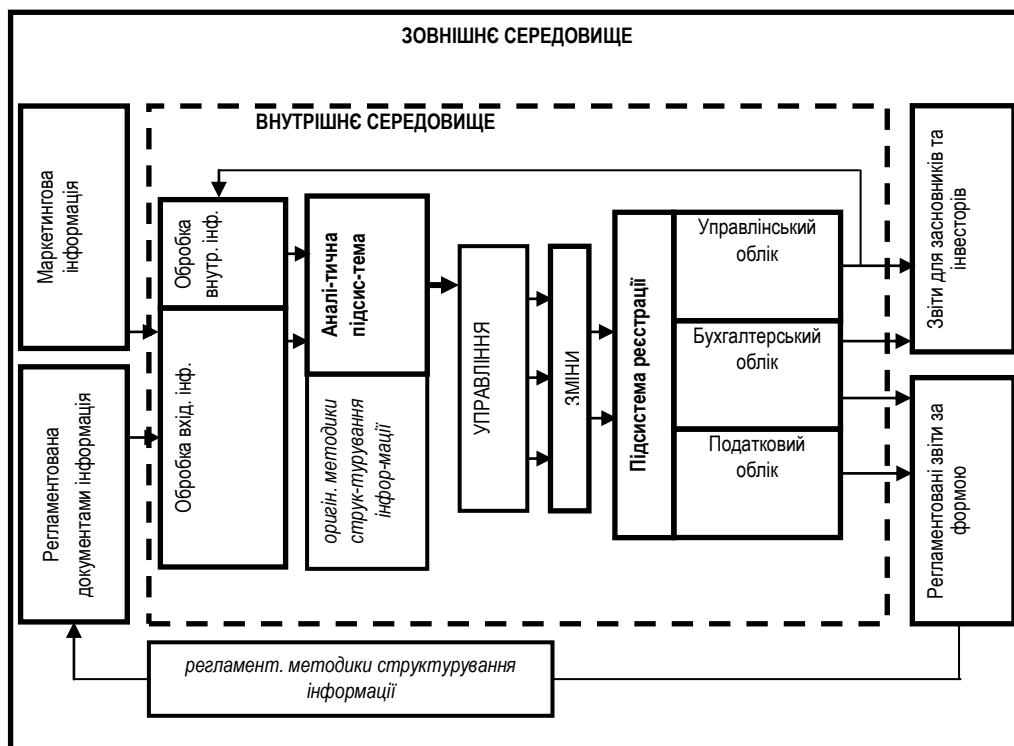

Рис. 2. Місце аналітичної та облікової функції в обороті економічної інформації, що визначає специфіку їх реалізації.

Джерело: розробка автора

Суттєвою складністю розвитку аналітичної функції облікових систем можна вважати експериментальний принцип ідентифікації дієвих методик виявлення джерел додаткової ефективності від розвитку орендних відносин на різних ділянках виробництва. Дана ситуація вимагає певної автоматизації для скорочення часу отримання необхідної інформації, з одного боку, і виключення людського фактору (в плані допущення помилок), з іншого боку.

У даному конкретному випадку ефективним механізмом автоматизації процедур формування регламентної та оригінальної інформації можна вважати використання систем автоматизованої обробки інформації на базі програмних продуктів комп'ютеризації бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств.

Динамічність розвитку ринку програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку потребує більше орієнтацію не на рішення конкретних операторів, а на виявлення джерел ефективності моделей автоматизації. Отже необхідним є ідентифікація ключових механізмів формування обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств, що дозволяють отримувати переваги від ефективного інформаційного обміну апарату менеджменту.

Для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення аграрного підприємства істотну користь надає можливість створення серверу розрахунків – централізованого засобу обробки даних бухгалтерського обліку за програмованими алгоритмами, який виконує аналітичну обробку даних в режимі реального часу в оперативній пам'яті. Сервер працює за технологіями, близьким до сучасних аналогів в категорії "in-memory OLAP" (інтерактивна аналітична обробка), але задіяний в реалізації бізнес-логіки набагато активніше. Сервер розрахунків бере на себе функцію формування

проводок на основі документів в інформаційній базі і побудова звітів.

Сервер розрахунків управляє зберіганням всіх зрізів обліку і планування в спеціально організованому сховище в оперативній пам'яті. Використання цього сервера дозволяє з високою ефективністю вирішувати аналітичні завдання і проводити розрахунки на великих масивах даних.

У недавньому минулому, коли говорилося про стрімке зростання числа реалізацій інформаційних систем, перш за все, малися на увазі системи, призначені для оперативної обробки даних. На перших етапах автоматизації потрібно структурувати процеси повсякденної рутинної обробки даних. На це орієнтовані традиційні засоби обробки даних. Для побудови таких систем використовуються реляційні системи управління базами даних (РСУБД), такі як Oracle, Microsoft SQL Server, MySQL, PostgreSQL та інші. Однак у такого підходу є і недоліки, пов'язані з наявністю декількох джерел даних. Основна проблема-необхідність узгодження даних в різних джерелах інформації. При цьому в кращому випадку проводиться реплікація баз даних (БД) як процес копіювання інформації з однієї бази в кілька інших. Необхідно враховувати такі особливості реплікації: 1) реплікація – ресурсномісткий процес, при якому велике навантаження припадає на центральний процесор, оперативну пам'ять, мережеві канали; 2) при великій кількості інформації тимчасові витрати на реплікацію часто не виправдовують отриманих результатів навіть при достатній кількості системних ресурсів.

З іншого боку, відсутність узгодженості інформації призводить до розрізненості даних при їх подальшій обробці. У будь-якому випадку, одні і ті ж дані багаторазово повторюються в різних засобах обробки даних. Таким чином, із зростанням кількості даних виникає протиріччя: інформація є і її занадто багато, в той же час вона не структурована, не узгоджена, розрізнена, не завжди достовірна, її практично неможливо знайти в засобах обробки даних і отримати. На вирішення цього протиріччя націлена технологія OLAP. OLAP (On Line Analytical Processing – інтерактивна аналітична обробка даних) один із способів подання та аналізу даних [23]. При цьому інформація представляється у вигляді багатовимірного куба з можливістю довільного маніпулювання нею. Багатовимірні моделі розглядають дані або як факти з відповідними чисельними параметрами, або як текстові вимірювання, які характеризують ці факти. Актуальність застосування OLAP систем полягає в тому, що вони дозволяють працювати з даними в термінах предметної області без знання архітектури зберігання інформації [22]. Крім того, OLAP технологія дозволяє підтримувати різні типи бізнес-правил, що використовуються на підприємствах.

Отже, головною перевагою для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення від технології OLAP є узгодження економічної та технічної інформації, отриманої від різних джерел. Для аграрного підприємства це є особливо актуальна перевага через багатогалузевий характер виробничого процесу, напрямки якого істотним чином за технологією відрізняються один від одного. Розвиток орендних відносин, як зазначалося раніше потребує поглиблення аналітичного рівня бухгалтерського обліку для моніторингу динаміки ефективності використання орендованого майна та порівняння із об'єктами, що у власності підприємства. Тобто, на певному етапі потрібно ускладнення бухгалтерського обліку через розмежування обліку використання та обслуговування власного та орендованого майна. А на етапі аналітичного забезпечення менеджменту для прийняття управлінських рішень потрібно об'єднання інформації для формування певних висновків. В такому випадку OLAP-технологія є інтегратором техніко-економічної інформації для визначення перспективності напрямів розвитку орендних відносин, що забезпечує цілісність даних.

Висновки та пропозиції.

За результатами дослідження блоку аналітичної підтримки обліково-аналітичного забезпечення аграрних підприємств виявлено технічне (компонентне) протиріччя облікової та аналітичної функції, що складають його основу. Дане протиріччя нами визначається суттєвою відмінністю підходів до отримання результатів: якісне виконання облікової функції потребує жорстке слідування регламентованим правилам та стандартам, в той час якісна аналітична підтримка

спирається на оригінальні рішення, що відображають суттєві особливості ведення аграрного бізнесу в певних умовах. Зважаючи на вірогідні санкції від контрольних органів за недотримання правил ведення облікових процедур, вважаємо, що це може стати істотною перешкодою для формування якісної аналітичної підтримки через ризик вийти за межі регламентованих правил.

Запропоновано для вирішення проблеми протиріччя облікової та аналітичної функції в системі обліково-аналітичної підтримки аграрного підприємства комбінування роз'єднання облікових та аналітичних функцій на етапі обліку та об'єднання – на рівні аналітичних функцій. Технічні передумови для даного процесу представляє OLAP-концепція організації інформаційних систем обліково-аналітичного забезпечення аграрного підприємства загалом, та орендних відносин зокрема. Дана технологія дозволяє впорядкувати структуру економічної інформації, отриманих від різних джерел, за єдиною типологією.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : підручник 2-ге вид. доп. і перероб. Київ. КНЕУ. 2002. 410 с.
2. Безродна Т. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття. *Вісн. Східно-українського нац. ун-ту ім. В. Даля.* 2008. №10 (128), ч.2. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal-/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/bezrodna.pdf. (дата звернення: 11.10.2021)
3. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : підруч. / Загородній А. Г., Партин Г. О., Пилипенко Л. М., Партин Т. І. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 340 с.
4. Вільхова Т.В. Оцінка ефективності землекористування для безбиткового виробництва та з розширеним відтворенням. *Молодий вчений.* 2016. № 5(32). С. 31-35.
5. Волощук Л. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. *Праці Одеського політехнічного університету.* 2011. Вип. 2 (36). С. 329–334.
6. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2012. №3(24). С. 83–88.
7. Голов С.Ф. Управлінський облік : підручник. Київ. Лібра. 2003. 704 с.
8. Данкевич А.Е. Розвиток орендних земельних відносин в умовах корпоратизації. *Глобальні та національні процеси економіки.* 2015. № 8. С. 377–382. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/79.pdf>
9. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. Москва : Аудит. 1994. 560 с.
10. Загородній А. Г. Оцінювання ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : зб. матеріалів учасн. Міжнар. Наук.-практ. конф. Тернопіль : Крок, 2010. С. 31–32.
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : інструкція Міністерство фінансів України від 30 листопада 1999р. №291. Дата оновлення: 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0893-99>
12. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту в сільськогосподарських підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук. : 08.06.04. Київ, 2006. 20 с.
13. Кравченко О. А. Учетно-аналитическое обеспечение управление основными средствами сельскохозяйственных организаций : автореф. на соиск. уч. степени канд. эк. наук. : 08.00.12. Ставрополь, 2011. 22 с.
14. Месель-Веселяк В.Я. Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. *Економіка АПК.* 2016. № 6. С. 37-49.
15. Мицкевич А. Различные способы анализа безубыточности. URL: https://www.cfin.ru/management/finance/cost/cvp_var.shtml. (дата звернення: 05.11.2021).
16. Назаренко О.В. Орендні земельні відносини та механізм їх удосконалення в ринкових умовах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.07.02 «економіка сільського господарства і АПК». Харків, 2006. 20 с.
17. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.07.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 05.11.2021).

18. Третяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання : монографія. Київ : ТОВ „ЦЗРУ”, 2003. 143 с.
19. Федоров М.М. Земельна реформа і розвиток земельних відносин. *Економіка АПК*. 2011. №7. С. 57.
20. Шабаніна О. В. Орендні земельні відносини: сучасний стан та основні напрями удосконалення. *Економіка АПК*. 2011. № 7. С. 7–13.
21. Юхименко О.М. Розвиток орендних відносин в аграрному секторі економіки. *Економіка АПК*. 2010. № 1. С. 18-21.
22. Shoshani A. OLAP and statistical databases: similarities and differences // 16th ACM SIGACT SIGMOD SYGART Symp. On Principles of Database Systems, 1997. P. 185–196
23. Keith Laker «OLAP Workshop 1: Basic OLAP Concepts» [Электронный ресурс] – URL: <http://oracleolap.blogspot.com/2007/12/olap-workshop-1-basic-olap-concepts.html> (дата звернення: 05.11.2021).]

Статтю отримано: 07.11.2021 / Рецензування 16.12.2021 / Прийнято до друку: 30.12.2021

Serhii Rohoznyi

Auditor, Consultant on International Financial Reporting Standards
Head of the Finance Committee, member of the Council
of the Federation of Professional Accountants and Auditors of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: s_rogozny@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3606-0147

FORMATION OF CONDITIONS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF LEASE RELATIONS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Abstract

Introduction. *The development of lease relations of agricultural enterprises determines the need to form appropriate information support for the company's management, which is the basis for making managerial decisions on the means of forming the resource base of economic activity. Therefore, appropriate accounting and analytical support is needed that meets the requirements and requests of various users of economic information. Therefore, it is necessary to take into account the conditions for the formation and use of information to form its value, which determines the relevance of this study.*

Purpose. *Determine the prerequisites for increasing the efficiency of accounting and analytical support for development in the context of the development of lease relations of agricultural enterprises and the formation of appropriate proposals for technical regulation of the functional load of the information base of an agricultural enterprise.*

Methods. *The research was conducted on the basis of the use of monographic, historical, abstract and logical methods. The methodological basis for the study of the material was the dialectical method of cognition of social and economic phenomena.*

Results. *Based on the results, a technical (component) contradiction of the accounting and analytical functions that form its basis is revealed. This contradiction is determined by a significant difference in approaches to obtaining results: high-quality performance of the accounting function requires strict adherence to regulated rules and standards, while high-quality analytical support is based on original solutions that reflect the essential features of doing agricultural business in certain conditions. Given the likely sanctions from regulatory authorities for non-compliance with the rules of accounting procedures, we believe that it can become a significant obstacle to the formation of high-quality analytical support due to the risk of going beyond the regulated rules. This potentially reduces the effectiveness of analytical support for enterprise management.*

Discussion. *Potentially, this contradiction can be resolved by providing appropriate technical conditions in accounting automation systems by combining information accumulation tools: separating accounting and analytical functions at the accounting stage and combining them at the level of analytical functions. The technical prerequisites for this process are presented by OLAP, which is a concept for organizing information systems for accounting and analytical support of an agricultural enterprise in general, and lease relations in particular. This technology allows you to organize the structure of economic information obtained from different sources according to a single typology.*

Keywords: *accounting, lease relations, accounting and analytical support, economic information, accounting automation.*

References

1. Andriichuk V.H. *Ekonomika ahramykh pidpryemstv [Economics of agricultural enterprises]*. Kyiv. KNEU. 2002. 410 [in Ukrainian].
2. Bezrodna, T. M. (2008). Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya pidpryemstvom: vyznachennya sutnosti ponyattya [Accounting and analytical support of enterprise management: definition of the essence of the concept]. *Visnyk Skhidnoukrajinskoho natsionalnoho universytetu imeni V. Dalia – Bulletin of the East Ukrainian National University named after V. Dahl*, 10 (128). Retrieved from http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2008_10_2/bezrodna.pdf [in Ukrainian].
3. Zahorodniy, A. H., Partyn, H. O., Pylypenko, L. M., & Partyn, T. I. (2012). *Bukhhalters'kyi oblik: osnovy teorii ta praktyky [Accounting: fundamentals of theory and practice]*. L'viv: Vydavnytstvo L'viv'skoyi politekhniki [in Ukrainian].
4. Vilkhova T.V. (2016) Otsinka efektyvnosti zemlekorystuvannia dlia bezzbytkovoho vyrobnytstva ta z rozshyrenym vidtvorenniam [Land use efficiency assessment for break-even production and extended reproduction]. *Molodyi vchenyi [Young scientist]*, 5(32), 31-35 [in Ukrainian].
5. Voloshchuk, L.O. (2011). Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya innovatsiynym rozvytkom pidpryemstva [Accounting and analytical support for Enterprise Innovation Development Management]. *Pratsi Odes'koho politekhnichnoho un-tu [Proceedings of the Odessa Polytechnic University]*, 2 (36), 329–334 [in Ukrainian].
6. Vol's'ka, V.V. (2012). Metodichni pidkhody do oblikovo-analitychnoho zabezpechennya ta audytu upravlins'koyi diyal'nosti ahramykh pidpryemstv [Methodological approaches to accounting and analytical support and audit of management activities of agricultural enterprises] *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhhalters'koho obliku, kontrolyu i analizu [Problems of theory and methodology of Accounting, Control and analysis]*, 3 (24), 83–88 [in Ukrainian].
7. Holov S.F. *Upravlinskyi oblik [Management accounting]*. Kyiv : Libra. 2003. 704 [in Ukrainian].
8. Dankevych A.E. (2015) Rozvytok orendnykh zemelnykh vidnosyn v umovakh korporatyzatsii [Development of lease land relations in the context of corporatization]. *Hlobalni ta natsionalni protsesy ekonomiky – Global and national economic processes*. № 8. 377–382. Retrieved from: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/79.pdf/> [in Ukrainian]
9. Drui K. *Vvedenie v upravlencheskij i proizvodstvennyj uchet [Introduction to Management and Production accounting]*. Moskva : Audit. 1994. 560 [in Russian].
10. Zahorodniy, A. H. (2010). Otsynuyuvanny aefektyvnosti systemy oblikovo-analitychnoho zabezpechennya menedzhmentu pidpryemstva [Evaluation of the effectiveness of the accounting and analytical support system for enterprise management]. Proceedings of the International Conference “State and prospects of development of the accounting and information system in Ukraine” (pp.31-32). Ternopil [in Ukrainian].
11. Instruksiiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpryemstv i orhanizatsii [Instructions for applying the chart of accounts for accounting for assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations] (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0893-99> [in Ukrainian].
12. Kamins'ka, T.H. (2006). Oblikovo-analitychne zabezpechennya finansovoho menedzhmentu v sil'skohospodars'kykh pidpryemstvakh [Accounting and analytical support of financial management in agricultural enterprises]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv (in Ukrainian).
13. Kravchenko, O. A. (2011). Uchetno-analytycheskoe obespechenye upravlenye osnovnimi sredstvami sel'skokhozyaystvennikh orhanyzatsiy [Accounting and analytical support management of fixed assets of agricultural organizations]. Extended abstract of candidate's thesis. Stavropol' (in Russian).
14. Mesel-Veseliak V.Ya. Fedorov M. M. (2016) Stratehichni napriamy rozvytku ahramoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Strategic directions of development of the agricultural sector of the Ukrainian economy]. *Ekonomika APK [Economy of APK]*, 6, 37-49. [in Ukrainian]
15. Micevich A. Razlichnye sposoby analiza bezubytochnosti [Various methods of break-even analysis]. Retrieved from https://www.cfin.ru/management/finance/cost/cvp_var.shtml [in Russian].
16. Nazarenko O.V. (2006) Orendni zemelni vidnosyny ta mekhanizm yikh udoskonalennia v rynkovykh umovakh [Lease land relations and the mechanism of their improvement in market conditions]: Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
17. Zakon Ukrainy “Pro bukhhalterskyi oblik i finansovu zvitnist” vid 16 lypnia 1999 r. № 996- XIV [Law of Ukraine “About accounting and financial reporting”]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14/> [in Ukrainian].
18. Tretiak A.M. (2003) *Zemelni resursy Ukrainy ta yikh vykorystannia [Land resources of Ukraine and their*

use]. Kyiv : TOV „TsZRU” [in Ukrainian].

19. Fedorov M.M. (2011) Zemelna reforma i rozvytok zemelnykh vidnosyn [Land reform and development of land relations]. *Ekonomika APK [Economy of APK]*, 7, 57 [in Ukrainian].

20. Shebanina O. V. (2011) Orendni zemelni vidnosyny: suchasnyi stan ta osnovni napriamy udoskonalennia [Rental land relations: current state and main directions of improvement]. *Ekonomika APK [Economy of APK]*, 7, 7–13 [in Ukrainian].

21. Yukhymenko O.M. (2010) Rozvytok orendnykh vidnosyn v ahromomu sektori ekonomiky [Development of lease relations in the agricultural sector of the economy]. *Ekonomika APK [Economy of APK]*, 1, 18-21 [in Ukrainian].

22. Shoshani A. OLAP and statistical databases: similarities and differences // 16th ACM SIGACT SIGMOD SYGART Symp. On Principles of Database Systems, 1997. P. 185–196 [in English].

23. Keith Laker «OLAP Workshop 1: Basic OLAP Concepts» Retrieved from: <http://oracleolap.blogspot.com/2007/12/olap-workshop-1-basic-olap-concepts.html> [in English].

Received: 11.07.2021 / Review 12.16.2021 / Accepted 12.30.2021

